СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ри ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 90. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 18 квітня, 1934. VOL. XLII. No. 90. Jersey City, N. J., Wednesday, April 18, 1934. THREE CENTS.

СОЮЗОВІ ЮВИЛЕЇ З НОВИМИ ЧЛЕНАМИ: ЦЕ ДІЙСНІ І ЖИВІ ЮВИЛЕЇ. ВСТУПИТИ ДО У. Н. СОЮЗА, ЗНАЧИТЬ, НЕ ЗРОБИТЬ ЛАСКУ СОЮЗОВИ, А ТІЛЬКИ СОБІ САМОМУ, БО ЗНАЧИТЬ ОБЕЗПЕЧИТИ СЕБЕ В ЧЕСНІЙ, ДОБРЕ ЗАГОСПОДАРЕНІЙ І ДОБРЕ ВЕДЕНІЙ ФІНАНСОВІЙ ІНСТИТУЦІЇ. БУТИ В СОЮЗІ, МАТИ В НІМ СВОЇ ДІТИ, ЧИ ПРИТЯГНУТИ ІНШИХ ДО СОЮЗА, ЗНАЧИТЬ СПОВНИТИ СВІЙ НАРОДНІЙ ОБОВЯЗОК, ЗНАЧИТЬ ПОДБАТИ ПРО РОЗВІЙ НАРОДНЬОЇ УСТАНОВИ, ЯКА НА ПРОТЯЗІ 40 РОКІВ ДАЛА ПОВНО ЖИВИХ ДОКАЗІВ НАЙКРАЩОЇ ЛЮБОВИ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ. ХТО ЦЕ РОЗУМІЄ, ЦЕЙ СТАНЕ В ТІМ ЮВИЛЕЙНІМ РОЦІ ЧЛЕНОМ У. Н. СОЮЗА, АБО ВПИШЕ ДО НЬОГО СВОЇ ДІТИ, АБО ПРИДБАЄ СОЮЗОВИ ІНШИХ ЧЛЕНІВ.

СТАЛЕВИЙ СТРАЙК НА ДОПОМОГУ МАЙНЕРАМ

БІРМІНГЕМ (Алабама). — Півчверти тисячі майнерів цього стейту знайшлися в понеділок без роботи, бо сталеве підприємство Тенесі Кол, Айорн енд Рейлрод Ко. закрило свої копальні, бо пікети коло копальні побили двох Муринів-скебів.

На вістку про замкнення майн робітники в сталевій фабриці цього підприємства, котрих у стейті є 17,500, скликали збори юнії, щоби застановитися над зарядженням страйку з симпатії.

Провід юнії остерігає робітників перед заворушеннями, кажучи, що вони можуть тільки пошкодити собі безправними вчинками.

АРЕШТУЮТЬ СТРАЙКАРІВ.

МІДЕЛТАВН (Конетикот). — Між страйкарами й страйколомами підприємства А. Н. Пірсон Ко. в Кромвелі прийшло до завзятих бійок, у котрих поліція арештувала 8 страйкарів.

ЗАКРИВАЮТЬ ФАБРИКИ ДЛЯ ПРОТЕСТУ ПРОТИ НАРУШЕННЯ КОДЕКСІВ.

НЮ ЙОРК. — Коло 2,200 підприємств, занятих чищенням одежі за контрактом перервали працю, щоб запротестувати проти ломання кодексу цього промислу.

Наслідком цього зарядження підприємців коло 50,000 робітників опинилися без роботи.

Провідники юній називають поступок підприємців локавтом та домагаються інтервенції уряду відбудови краю.

СТРАЙК У ФАБРИКАХ КАПЕЛЮХІВ.

ДЕНБЕРІ (Конетикот). — Юнія „Юнайтед Гетерс оф Америка" зарядила страйк робітників, занятих при виробі капелюхів, щоб добитися привернення умов праці з 1929 року, коли робітники діставали за годину праці пересічно коло 1 доляра 12 центів.

ПРЕЗИДЕНТ СТАРАЄТЬСЯ РОЗВЯЗАТИ ПИТАННЯ ВОЖЕННЯ ПОЧТИ ПОВІТРЯМ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт відбув у Білім Домі конференцію з конгресменами й сенаторами, зацікавленими живо в справах воження почти повітрям.

Президент порадив конгресменам і сенаторам постаратися про встановлення комісії для простудіювання справи та предложення конгресови звіту й проєкту на слідуючу сесію. Конгресмени й сенатори згодилися на пропозицію президента.

Президент напирає на конгрес, щоби він приспішив свої праці. Конгрес бачить великі перешкоди в проєкті закона про тарифи, котрий певно викличе довжезну дискусію та готов не дати конгресови замкнути засідання дня 15 травня, як цього бажає президент.

СЛІДСТВА ЗА УРЯДОВІ ЗЛОВЖИТКИ.

ВАШИНГТОН. — Федеральна Промислова Комісія переконалася, що Теер, сенатор стейту Ню Йорк, заробив що найменше по 25 долярів на кождім шері одного електричного й ґазового підприємства, котрих він дістав 200 штук за вживання на користь підприємства своїх впливів у стейтовій леґіслятурі.

В Олбані, столиці нюйорського стейту, ведеться тепер слідство перед комісією стейтового сенату власне над поступками сенатора Теера. Федеральний дослідник заявив перед комісією, що Теєрови підприємство дало можність купити шери по 150 долярів за шер, який він міг зараз продати по 175 долярів.

У місті Фарґо, в Норт Дакоті, поставлено перед суд говернора стейту, Віліяма Лангнера, обжалованого за те, що заставляв федеральних урядовців платити на виборчий фонд партії. З ним стануть на суд 8 інших визначних партійних товаришів говернора.

ВОЄННІ НАСТРОЇ СЕРЕД КОНВЕНЦІЇ „ДОЧОК АМЕРИКАНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ".

ВАШИНГТОН. — Конвенція організації „Дочок Американської Революції", що обєднує жінки, котрі є потомками учасників американської революції, оплескувала з запалом промову Генрі Рузвелта, заступника секретаря фльоти, котрий доказував, що попередні, себто републиканські, уряди занедбали розвій американської фоєнної фльоти.

У своїм письмі до конвенції президент Рузвелт прирівнував теперішній час до часів революційної боротьби за незалежність Америки від Англії.

З СІКАЧЕМ НА РЕВОЛЬВЕРИ.

НЮ ЙОРК. — На різницю Антонія Фльоріяна в Гарлемі напали два узброєні в револьвери бандити. Різник схопив різницький сікач та обертав ним так вправно, що бандити мусіли втікати. Підчас бійки один бандит стрілив до різника, але його не поцілив. Вистріл тільки звабив прохожих, і бандити дали ногам знати.

ПЕРЕЖИДОВЛЕННЯ МАДЯРЩИНИ.

(УП) Мадярський журнал „Факля" подає коротку статистику, яка вказує на зажидовлення угорського публичного життя. Цифри такі: заангажовані театральні артисти 92% Жидів, власники й директори театрів 98% Жидів, професорів музичної академії 80% Жидів, ученики музичної академії 92% Жидів, директори і вчителі в музичних державних і приватних школах 87% Жидів, музиканти модерного типу 93% Жидів, компоністи модерних мельодій 99% Жидів, провід мадярського товариства компоністів 100% Жидів, музичні видавці 100% Жидів, фабриканти грамофонів 100% Жидів, режисери й кінові артисти 93% Жидів, власники кін та фільмових підприємств 93% Жидів. Ці цифри говорять самі за себе. Газета звертає увагу на факт, що частенько жидівські малі таланти робили кращу карієру, ніж великі фахові християни, завдяки обхопленню цілих тих ділянок національного життя Жидами.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗА ПЕРЕСЛІДУВАННЯМИ.

Село Велика Копаня (Закарпаття) запротестувало проти чеської школи. Жандармам злі язики донесли, що в школі були збори, де говорилося проти держави та проти Чехів. Справа пішла до окружного уряду. Окружний уряд закликав понад 44 людей. Були між ними багато й таких, що в тих зборах участи взагалі не брали. В окружному уряді виходять до людей урядник і питає, чи люди годяться на приняття кари, або апелюють. Одначе ті, що апелюють, перше відсидять кару, а потім можуть апелювати.

КІНЬ ПРИЧИНОЮ САМОГУБСТВА.

24-літній Андрій Козак з села Бармути, пружанського повіту, купив на ярмарку коня, за якого заплатив досить дорого. Та прибувши до дому, він ствердив, що кінь має хору ногу й узагалі нідочого. Парубок так тим перенявся, що тоїх ночі, коли був на варті в селі, повісився в стодолі одного з селян. Про свій намір самогубства він казав батькові; але в хаті ніхто цих слів його не брав поважно.

ДЕРВІШІ ПРОТИ ФІЛЬМИ.

На акторів і акторок, які грали до фільми в „святому" селі Еюб на Золотому Розі в Туреччині, напала гурма дервішів (духовників). Дерлися головно завзяте акторам до лиця. Актори ратувалися втечею.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

ВИЗВОЛЬНИЙ ШЛЯХ ХОРВАТІВ.

(УП) Хорватська революційна організація „Усташа" розкинула на Різдво цього року в цілому краю летючки революційного змісту. Звірські репресії, які після цього почала переводити сербська поліція, відбились останньо сильним відгомоном у югославянському парляменті. У поодиноких посольських інтерпеляціях зверталося головно увагу на події в хорватській окрузі Ліка. В місті Госпіч і околиці арештовано десятки людей і опісля нелюдсько їх катовано. Поручника Бегіча катувала сербська поліція в такий страшний спосіб, що він у розпуці вскочив ніж зі стола і вбив його собі двічі в груди. Старенького священика д-ра Бінічка, посла Бркляча і інших побито до непритомности. Мучено теж жінок. Як доносила хорватська преса, сербська поліція, не зважаючи на інтерпеляції, „пацифікує" округу Ліка далі.

Дня 28. 3. скінчився в Білгороді процес над хорватськими революціонерами Оребом, Беговічом і Подгорельцем, які в грудні минулого року намагалися в Загребі виконати замах на сербського короля Александра. Всіх трох засуджено на кару смерти.

НОВИЙ ВИНАХІД У ЛЕТНИЦТВІ.

Летуни американської воєнної фльоти пробували новий винахід для ратунку летунів, які впали з літаком у море. Винахід цей полягає на спущенню простої гумової лодки з літака на воду. Ратунок у цей спосіб вимагає великої вправи з боку летуна, що має спускати лодку на воду. Проби вдалися.

ВКРАЛИ КАСУ Й ДІЯМАНТИ.

Невислідженi злодії закралися в суботу в ночі до дому Шолца у Брукліні та забрали з нього огнетревалу касу 400 фунтів ваги, в котрій було діямантів вартости 30,000 долярів. Злодії забрали теж футра й інші вартісні річи. Шкода виносить разом коло 90,000 долярів.

ДАЛЕКОПИСНІ МАШИНИ В ПУБЛИЧНОМУ ВЖИТКУ.

(УП) Минулого року введено до публичного вжитку далекописні машини виробу Сіменса в Берліні. При помочі цих машин телеграфування йде багато скоріше, бо на секунду 2.5 букв при ручному й 5 букв при машиновому обслугуванні. Подібні машини вводиться теж для бездротного телеграфування. Сподіваються, що в скорому часі далекописні машини стануть таксамо необхідні, як сьогодні нпр. телефони. Фірма Сіменса видала з того приводу низку книжочок з точними описами її машин, які варто переглянути й ляїкови, щоби познакомитися з тою важною ділянкою промисловости.

ЗНАЧІННЯ ОЧЕЙ ПРИ РАСОВИХ ДОСЛІДАХ.

(УП) Професор Венінгер з антропольогічного інституту у Відні поробив поміри людських тіл у певних околицях Угорщини і при цій праці звернув увагу на вигляд очей у людей, приналежних до одного роду. Він занявся тою справою ближче і підшукав у Банаті, в селі Марієнфельде, одного Німця, який від 1770 року мав у себе хроніку всіх членів родини, що походили з одної пари кольоністів з 1770 року. Досі родина розмножилась на 1017 членів. При огляді очей у всіх тих нині живучих членів родини він запримітив, що в усіх них очі мають однакову барву. Звичайно на перший погляд видається барва інша, одначе при ближчому досліді стверджено певні прикмети в барві очей, спільні для всіх без виїмку. На підставі того досліду Венінгер ствердив, що барва очей також унаслідується в родині і що певні прикмети очей довгий час остаються незмінні. Тепер він перейшов до примінення цього відкриття в расових дослідах.

АВТОБУСОВА КАТАСТРОФА.

На федеральнім шляху ч. 20, недалеко від Клівленду, зударилися з собою в неділю рано їдучий до Шікаґо пасажирський бос і їдучий на схід трок. Наслідком зударення згинули на місці 6 пасажирів боса, а 15 інших були тяжко покалічені. Дехто з раненних може померти. Оба візники вийшли з катастрофи ціло. Слідство шерифа виказало, що шофер боса виминув стоячий на дорозі трок, але заки мав час вибратися назад на свою лінію, зударився з троком, що нагло виїхав на середину дороги зза скруту. Авта зударилися з такою силою, що дах боса зірвався.

ХОЧУТЬ ПОБУДУВАТИ ВЕЛИЧАВИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ДІМ У ЛЬВОВІ

ЛЬВІВ. — На загальних зборах Ревізійного Союза Українських Кооператив виринула думка, щоби в 1934 році, в 30-літній ювилей найвищої кооперативної установи, здвигнути спільними силами „Український Кооперативний Дім" у Львові. Хоч Рада РСУК не установила речинця будови, ні висоти складки, деякі низові кооперативи вже тепер посіпшили з датками на цю будову. Ось так зі села Скоморохи надіслано 150 злотих, як тільки прочитано в газеті про думку побудувати той дім.

ДАЛІ ЗАБОРОНЯЮТЬ ЗАКЛАДАТИ КРУЖКИ „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ".

КРЕМЯНЕЦЬ (Волинь, Західня Україна). — Кремянецьке старосто заборонило десяткам сіл заложення кружків „Сільського Господаря". В польськім рішенню сказано, що „такі організації могли би спричинити нарушення спокою або публичного порядку". Громади рекурсували до волинського воєвідства, але нічого не помогло.

ПРАВОСЛАВНЕ ЕПИСКОПСТВО У ЛЬВОВІ.

ВАРШАВА (Польща). — „Відомосці Варшавске" з 28 березня подали інформації про заходи біля кревання православного епископства у Львові. Зїзд православного духовенства і мирян варшавсько-холмської дієцезії рішив вжити заходів біля утворення православної катедри в Галичині. Синод висказався за Львів як осідок будучого православного епископа й управи нової дієцезії. Синод уповажнив теж митрополита Дениса, щоби виклопотав в польського уряду згоду на утворення православної дієцезії. До нової православної дієцезії належатимуть: краківське, львівське, станиславівське й тернопільське воєвідство.

ШУМ ДОВКОЛА ЖІНОЧОГО КОНГРЕСУ.

ЛЬВІВ. — Посолка Мілена Рудницька описує в „Ділі" перешкоди, які стрічає жіноцтво, що організує український Жіночий Конгрес. Між іншим подає вона таке:

„Довкруги Жіночого Конгресу зчинився великий шум. З кількох сторін піднеслися проти нього закиди, застереження та нічим неумотивовані підозріння, пішли в рух сплетні й інтриги, посипалося каміння під ноги жінок, які біля його підготовки трудяться".

А далі подає посолка Рудницька ось що:

„Вже само зіставлення побіч себе голосів цеї частини української преси, яка поставилася неприхильно до У. Ж. Конгресу, свідчать найкраще про абсурдність закидів. Коли католицька „Мета" не має довіря до У. Ж. Конгресу, бо його організує Союз Українок, який репрезентує „фемінізм ліберальний, протикатолицький, навіть протирелігійний", тоді рівночасно радикальний „Громадський Голос" закидає організаторам Конгресу „буржуазну, назадницьку ідеольогію", а націоналістичні „Вісти" протиставляють Конгресови, бо його завдання є „завести українське жіноцтво до цілей ундівсько-католицько-радикальної верхівки".

СПРАВЖНІЙ ТЕНОР.

БЕРЛІН. — „Клеменс Андрієнко — великий український тенор", як оголошували німецькі газети, це Клим Чичка (так він справді зветься), родом з Галичини. Його берлінський концерт уважають критики величезним триумфом. Голос його порівнують з голосом Джілія, найвизначнішого тепер тенора в світі.

ВІДЧИТИ ПРО СВІТОВУ ВИСТАВУ В ШІКАҐО.

ЛЬВІВ. — Д-р Володимир Левицький і пані Стефанія Чижович мали спільний відчит про Світову Виставу в Шікаґо та про участь Українців у тій виставі. Відчит відбувся заходом кооперативи „Українське Народне Мистецтво" дня 31 березня, в салі „Бесіди". На відчиті підкреслено, що тільки завдяки жертвенности й організаційному хистови заморських Українців вдалось осягнути Українцям гарні успіхи на Світовій Виставі зі своїм Українським Павільоном і українськими експонатами. Саля була повна слухачів.

ЗАВОРУШЕННЯ НА ОСТРОВІ РОДОС.

АТЕНИ (Греція). — З острова Родос дійшли відомости, що італійська влада взялася там до переслідування грецького населення. Італійські жовніри хотіли змусити голосувати на урядову лісту. З того вибухло незадоволення в селі Саляко. Італійці збомбардували село з літаків. Підчас заворушень вбито понад 10 осіб, багато ранено, а сотки увязнено. Італійці забрали теж у свої руки православний монастир на острові Патмосі, який є святістю у православних Греків. Все те може спричинити важкий конфлікт.

ДБАЮТЬ ЗА ДІТИ.

БЕРЛІН. — Новий закон наців про подружє виключає розвід у такім подружу, де є діти. А там, де нема дітей, то ще обієшили розвід.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗРОБІТЬ ДОБРИЙ І ІДЕЙНИЙ ВЧИНОК:

НАУКА З НЕВДАЧІ

Нюйорський страйк шоферів таксівок покінчився повною побідою власників. Робітники мали з боротьби одні тільки страти. Тому вони повинні витягнути хоч ту науку, яка з цього страйку дається витягнути, а яка може робітникам помогти вирішувати інші подібні ситуації.

Коли шофери таксівок вийшли були на страйк уперше, вони були в щасливішому положенню. Вони підняли протест проти нестерпних умов праці. Вони показали, що працюють незвичайно тяжко, що дістають за це менше, ніж треба на прожиток, що не мають запевнення щодо свого удержання.

Публика все має великий вплив на кождий страйк, а ця публика в Ню Йорку, як признає навіть радикально-ліберальний тижневик „Нейшен", співчуває всякому скривдженому чоловікови. Публика, котра звичайно вживає таксівок, стала вживати собвеїв. Ситуація була далі прихильна шоферам ще й тим, що шофери незалежних таксівок зі симпатії для страйку не пішли працювати.

Завдяки цьому шоферам удалося добитись безсумнівних здобутків. Вони заключили умову, якою власники таксівкового підприємства признали юнію, дали робітникам право говорити з власниками за умови праці через організацію.

Одначе саме в хвилі, коли заключено цю умову, і як ця умова робила враження, що вона вдоволяє обі сторони, один з чотирох відділів юнії шоферів, в котрому кермують комуністи, відкинув угоду та заявився за загальний страйк шоферів. Знаючи, що робітники інших відділів юнії були за угоду, комуністи постановили заставити їх вийти на страйк нападами на шоферів. Та коли комуністи почали цю тактику, публична опінія, котра симпатизувала з першим страйком, звернулася проти другого. Міський уряд не то що не хотів давати охорони страйкарам, але виступив проти них, бо охороняти їх — значилоб охороняти напасників. Шофери-самостійних таксівок працювали далі. Публика, не співчуваючи страйкови, котрого спірні питання не були їй ясні, підпирала шоферів, котрі на страйк не вийшли. Це ще гірше розярувало страйкарів. Загострилися виступи проти страйколомів. Нападали вже й на гостей. Поліція загострила для них охорону. Щораз більше симпатиків покидали страйк.

Дійшло нарешті до того, що страйкарі просили комітет мейора, щоби він виєднав для них такі умови, які робітники дістали в першім страйку, а які комуністи відкинули. Та навіть цього тепер уже не можна було добитися. Через комуністичну крайність страчено всі позиції, які можна було здобути. Страчено навіть те, що вже було здобуте.

„КОРЧИТЬСЯ ПОЛЬСЬКІСТЬ НА ВОЛИНІ"

Під цим наголовком помістила „Газета Варшавска" допис з Луцька про тамошні міжнаціональні обставини. Та „Газета" є органом вшехпеляків.

На Волині є воєводою звісний **Юзевський.** Він є пропагандистом ідеї **„под едним дахем"** — і в цій цілі розвязав вже десятки „Просвіт" і українських кооператив, а попирає політику посла Певного і інших волинських хрунів. Недавно мав він у Варшаві виклад, в котрім вихваляв незвичайно корисні вислідки його політики. — Допис, поміщений „Газетою Варшавскою", заперечує ті світлі досягнення Юзевського і представляє справу в цілком іншім, бо негативнім світлі. Автор того допису, „Б. І", здається для кріпшого „вибрання пса" бебеками (партії, яка при владі), перебільшує успіхи Українців. У всякому разі допис дуже поучаючий, бо доказує, що український елемент навіть попри фарисейські штучки Юзевського — не подається, але вибивається на верх. Одним словом це — „непропаща сила", а признання з боку нашого противника може лише підбадьорити і наших людей в краю і наших братів за морем — і тому ми його тут наводимо в перекладі.

Підчас останньої соймової сесії п. міністер Перацький і посли з клюбу Бебе оповідали багато про свої політичні досяги на північно-східних землях, та заявляли, що польська державність закріпляється там з кождим днем. Свої твердження опирають вони очевидно на „вибраних" після приказу „свише" війтах і волосних радах та на заявах українських „генералів без війська" (Певного і тов. — Ред.) в особах Українців з клюбу „ББ", як також і поліцаїв і старостів, котрі для задержання своєї посадочки мають усе на поготівлі рапортову фразу „усе в найкращім порядку".

Між іншим посол Пулавський, яко доказ зросту польських впливів на Волині, наводив факт, що Українці охочо співпрацюють в міщаских національних організаціях, як ось у „Стржелецкім Звйонзку", товариствах молоді, господарських кооперативах і в „Союзі господарської праці жінок". Має то бути доказом любови Українців до польської держави.

Очевидна річ, що, виходячи з фальшивих підстав, доходиться і до фальшивих висновків. До урядових політичних і буцім неполітичних організацій — основаних Бебеками, належить щонайбільше **10** процентів Поляків з переконання, а щодо так званих „Українців", то годі там доглянути і одного проценту. Торжественні заяви, роблені одиницями, особливо, коли за ті заяви дістаються посади та всілякі субвенції на українські цілі — не мають нічого спільного з **дійсними настроями українських мас і їх дійсних провідників.**

Щодо співпраці Українців з Поляками у всіляких урядови прихильних організаціях — то цілий **зиск** з того припадає лише **Українцям,** але ані Полякам ані польській державі. Маючи там часто більшість, вони не побоюються винародовлення, а навпаки, мають повну свободу і облегчення при виконуванню своїх національних і політичних впливів. Вони не потребують оплачувати дорогих льокалів, ані просити про дозвіл на збори, користають з оплачуваних часто інструкторів, одним словом — учаться організаційної праці від Поляків і за польські гроші, — та займають часто впливові посади, на котрих зручно грають ролю Валєнродів*). Нащож

їм за власні гроші та в цілі вишколення своїх боєвиків закладати **„Січи"**, коли потрібні наряди і зброю дадуть їм даром Поляки в „Стржельцу"? Подібно мається річ і в інших прихильних до уряду організаціях, які основується на „кресах" для скріплення сили „польської держави".

В цей спосіб будуємо культурні, політичні і господарські сили такого елементу, котрим фактично уже й сьогодня кермує хтось інший та не по лінії користи для польської держави. А зате забуваємо про той елемент, котрий все був і буде безумовно певним жерелом і підпорою польської держави, то є в польській людности. Для пустої фантазії — тратимо дійсність.

Ніхто розумний не думає про винародовлення руського хлопа, ані про позбавлення його основних державних прав та не до нас чейже належить якась спеціальна журба про розвій культури і освідомлення української суспільности.— Занадто багато ще занедбано щодо того серед польського народу в цілій Польщі, а зокрема на Волині, де з цеї причини **польськість корчиться.** Корчиться **польський стан посідання,** та найпевніша підстава польської державности „на кресах", і чимраз є менше польських організацій і чимраз слабші є ті, котрі працюють виключно для скріплення польського стану посідання на Волині.

Всі урядові чинники роздумують і журяться передовсім про те, якби то приподобатись Українцям, а інтереси польської людности лишаються на сірім кінці. Поляки можуть собі нарікати і обурюватися, коби лише Українці були вдоволені.

Не є це голословні твердження, бо всі знають, як то тяжко Полякови здобути якусь посадку, коли її забажає Росіянин, Жид або Українець. Всі також знають, в яких відносинах стоять державні і самоврядні субвенції, виплачені українським інституціям — до субвенцій, котрі одержують

польські інституції на Волині.

Нічого отже дивного, що в многих Поляків повстає переконання, що в Польщі найліпше належати до меншости.

Наглядні наслідки такого переконання бачимо у **винародовленню Поляків** на Волині. Так! Сьогодня **Поляки** у свобідній польській державі **переходять на православя** та забувають по польськи говорити.

Не буду напроваджувати фактів з якихсь Богом забутих закутків Волині, але возьму їх з луцького повіту, зпід боку високих воєвідських урядів.

І так нпр. в тростянецькій волости є кілька сіл, як нпр. Луків, Лички, Лище, Незвір і Острів, котрі за російських часів виказували багато римо-католиків, що розмовляли між собою по польськи.

Сьогодня зпоміж тих римо-католиків, що їх було давніще 1,323 осіб — подали при останній конскрипції лише 59 осіб, яко материй язик польську мову, а інші виперлися, а може й забули її.

Є тут — без достаточної підстави — забагато шкіл утраквістичних, а замало польських. (Але українських взагалі нема! — Ю. Г.). Викладається по українськи навіть там, де Українці творять не цілих два проценти цілої людности, як нпр. в місточку Рожищах. В Олиці, де Жиди мають рішучу більшість — також є утраквістична школа: то не знати з якої властиво причини і для кого.

Рівнобіжно з продажем національного почування переходить і польська земля щораз частіше в руські руки. Зміну римо-католицького віросповідання на православне, бачимо в цих волостях, де брак польських парохій, при відносно великім числі православних парохій.

„Мацеж Школьна", котра перед кількома роками провадила оживлену просвітну роботу по селах і місточках — виказує під цю пору для браку фондів дуже малу роботу.

А здається нам, що ведення приватних шкіл, хочби і пожиточних, є менше пильною справою, як закладання польських шкілок по загрожених селах там, де державні уряди в рамах шкільних законів не можуть закладати чисто польських шкілок. В тій акції повинна „Мацеж Школьна" знайти у рішаючих сферах більше зрозуміння, як досі.

Зпосеред багатьох засобів будування польської державности „на кресах" — мусить скріплення польського елементу бути висуненим на перше місце у здорово думаючих Поляків.

Коби ми лише в переведенню в життя того бажання не спізнилися, бо **земля усувається нам зпід ніг.**

Б. І.

Як бачимо, — то вшехполяк п. Б. І. представив відносини на Волині — в дуже корисним для Українців світлі, хоч говорить тут лише про „Певняків", з котрих користи поправді мало, але хрунівства, національної зради — багато. Говорить це очевидно тому, щоби допекти „санаторам". Але трохи правди мусить бути і в його словах. Не забуваймо і на це, що, не зважаючи на переслідування, чисто національна робота іде на Волині своїм ходом, особливо через чимраз більше поширювання українських незалежних часописів. До того треба завважити, що й на Волині трапляються чимраз частіше політичні процеси проти молодих Українців за належання до революційної організації українських націоналістів (ОУН). **Ю. Г.**

*) Валєнрод — це герой одної поеми Поляка А. Міцкевича. Валєнрод — це був Литовець, що удавав Німця-хрестоносця і в тій ролі довів Німців до погрому. Таке хвалення зради Міцкевичем напятнував І. Франко в німецькій газеті „Цайт" і за це Поляки викинули його з редакції „Кур'єра Львовского". — Ю. Г.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ПРИЄМНІСТЬ ЯК ПРОБЛЕМА.

Цікаву проблему вибрав собі оноді за тему проповіди до шкільної молоді один нюйорський пастор. Говорив він на тему виховання для вільного часу.

Ми звичайно думаємо, про виховання треба нам тільки для неприємних річей, наприклад, праці. Цей проповідник, видно, думає, що й до приємних річей треба мати відповідне підготування.

Це знавці душі вже давно говорили, трактуючи про любов.

ПОДИВ БЕЗ КРИТИКИ.

Недавно вийшла в Англії книжка Рома Ляндава про відомого польського музика і політикана Ігнаця Падеревського. Зараз за цею книжкою появилася в Америці книжка Чарлза Филипа від належного: **Падеревський: Історія новочасного несмертельника.**

Цій другій книжці один французький критик у „Манчестер Гардієні" закидує брак критичности. Каже критик, що Падеревський певно має багато прикмет духа, коли він чарував стільки людей, котрі мали з ним до діла. Одначе і такий подив має свої межі. Не можна навіть найкращу людину, хочби вона була й музиком, і композитором, і дипльоматом, і бесідником, і вченим, вважати вершком досконалости. Вершком усього, каже критик, є уступи, в котрих автор пише про Падеревського з гістеричним захопленням.

Зі слів критика видно, що ніякий чоловік не повинен про іншого писати з телячим захопленням, бо таке захоплення не зробить на читачі враження, що він має до діла з чимось, що справді в життю існує. Слова, які можна би памятати з нагоди національних свят та похоронних промов.

УМОВА ПРАЦЯ.

Американський письменник Мек Кинлей Кантор оповідає, як він писав повість „Лонг Рімембер". Десять літ тому один пустинний продавець книжок зацікавив його часами американської горожанської війни, продавши йому збірку фотографій з тої війни. Він тепер написав про ті часи повість. 10 літ він працював над нею. Навіть жив якийсь час близько старого побоєвища під Гетисбургом, де розігралась одна з рішаючих битв війни. Він читав книжки, рукописи, газети.

Не зважаючи на роки студій і читання, він іще мусів навчитися таких річей, про які йому навіть не снилося, як він постановляв писати книжку. Він мусів знати, як жовнірі говорять підчас бою. Скільки патронів вони мали у своїх торбах, як вони виглядали і як жовнірі їх носили. Він мусів знати, як жовнірі заховували ся в ріжну погоду, та що вони їли й коли. Він мусів дізнатися, яку шкоду в людському тілі робив вистріл кулею з тогочасного мушкета, і знати назви ріжних костей у тілі, і як лічено рани.

Людині, яка не має поняття про писання, здається, що той, хто пише, просто сідає за стіл і пише з голови. Вона не має найменшого поняття про довгі приготування, які всякий, хто пише, робить, заки засяде за стіл і пише. Людині, яка поняття про це не має, такі приготування виглядають витратою часу, а чоловік, який десь лазить по бібліотеках, розмовляє з людьми, тощо, лінюхом.

УКРАЇНА ПІД БОЛЬШЕВИЦЬКОЮ ВЛАДОЮ*)

(1)

Від самого початку російської революції національний рух на Україні не перестає бути предметом особливої, тривожної уваги з боку московського центру. Свого часу Франція вийшла з революції більш обєднаною, ніж була до революції. Але історія не повторюється. Сьогодня ми є свідками того, як життя на революційному сході Европи відбувається в напрямі не змінення, а навпаки — ослаблення й розбиття „Єдиної Росії".

В цім центробіжнім процесі Україна займає перше місце. З огляду на свою велику ролю, особливо в господарському життю російської держави, Україна з її понад 30-міліоновим населенням в першу чергу може причинитися до потрясення основ сучасної „великої" Росії. Цьому немало сприяє політика російських большевиків на Україні. Сучасна Москва повторює методи самодержавних царів. Тому не диво, що віковий антагонізм між свободолюбною Україною й деспотичною Москвою за часів большевицького панування дійшов до небувалого поглиблення та загострення.

Сучасне „співжиття" України з большевицькою Москвою як і попереднє перебування під владою царів показують, що Україна й Московщина є дуже відмінні насамперед вдачею та традиціями своїх народів; їх загальний розвиток іде по лінії спільних інтересів, не в напрямі утворення єдиного державного цілого, а швидче навпаки. Боротьба між Україною й Москвою під большевицьким режімом є соблива цікавою й повчаючою для ближчого ознайомлення з українською проблемою.

1. Правні взаємовідносини між совітською Україною й совітською Росією.

Від самого початку революції, Україна виявила виразно протибольшевицький характер. Тому з приходом до влади большевиків між демократичною Україною й большевицькою Москвою довший час тяглася збройна боротьба. Щойно в 1921 р. російські большевики остаточно опанували Україну.

Але переводячи військову окупацію українських територій, російські большевики примушені були рахуватися з фактом сильного національного руху на Україні. Тому в березні 1919 р., коли большевикам в боротьбі з військом Директорії Української Народньої Републики вдалося заволодіти майже всею територією України, III. Всеукраїнський Зїзд рад в Харкові ухвалив конституцію УССР, як „незалежної й суверенної держави". Згідно з цею конституцією до компетенції совітської України належали: зносини з чужоземними державами, оголошення війни й миру, організація війська, фінансове господарство й т. д. Під впливом національного руху на Україні новоутворена большевицька влада виявляла особливу обережність до того часу, поки цей рух розвивався. Москва старалася принаймні назовні показати, що визнає незалежність УССР. Наприклад, в своїх нотах до польського уряду, а також до урядів Франції, Англії, Італії й Злучених Держав з приводу польського наступу РСФСР ввесь час згадує про уряд УССР і про незалежну УССР.

Як тільки була закінчена війна з Польщею, між Україною й Москвою (в грудні 1920 р.) був підписаний „військово-господарський" союз. До компетенції московського уряду були цілком передані такі комісаріяти найважнішого значіння, як військові та морські справи, зовнішня торговля, фінанси, праця, шляхи, почта й телеграф, нарешті вища рада народнього господарства. З тактичних міркувань цим договором визнавалась „незалежність і суверенність кожної з договірних сторін", зокрема за Україною залишалось право окремого дипломатичного представництва в ріжних країнах. Тому мировий договір в Ризі в березні 1921 р. підписано з одного боку Польщею, а з другого — „незалежними", лише звязаними военно - господарським союзом Російською й Українською Совітською Републикою. Самий договір складено трома мовами: польською, російською й українською. Голова харківського уряду, Раковський, безпосередньо **зносився з польським урядом.** УССР мала своє окреме посольство польське.

Коли прийшло до остаточного замирення на зовнішніх фронтах, з боку московського центру були вжиті заходи в напрямі ще „тіснішого обєднання боєвих сил Совітського Союзу. В липні 1923 р. на підставі постанов Х-го зїзду Совітів з 27. грудня 1922 р., була оголошена конституція „Союзу Совітських Соціялістичних Републик", що формально залишається в силі до цього часу.

В порівнанні з договором 1920 р. конституція 1923 року ще більше поширювала компетенцію московської влади. „Суверенні" національні републики тепер були позбавлені окремого представництва за кордоном. Згідно з конституцією 1923 р., безпосередньо до віддання союзної влади належать комісаріяти, що поділяються на загально союзні і обєднані. Загально союзні комісаріяти (закордонних справ, військових і морських справ, зовнішньої торговлі, шляхів, почт і телеграфів) мають при союзних републиках свої уповновmasнених, що безпосередньо їм підлягають. Комісаріяти обєднані (вища рада народнього господарства, комісаріят харчування, праці, фінансів і робітничоселянської інспекції) існують також у союзних републиках, але „в своїй роботі переводять в життя директиви відповідних народніх комісаріятів Союзу ССР. Таким чином, згідно з конституцією СССР, в союзних републиках залишені лише такі „самостійні" комісаріяти, як внутрішніх справ, земельних справ, судівництва, освіти, охорони здоровля й соціяльного забезпечення.

(Кінець буде).

*) Український текст статті Івана Мазепи, поміщеної в січневім числі лондонського журналу „Slavonic Review".

Професор викладає мітольогію старинних Греків. Ученики чують імена: Плюто, Кастор, Діяна.

Один з учеників питається здивований:

— Прошу, пана професора, чому тоді богам давали самі песячі імена?

Її перший обід.

— А що, як вдався обід твоїй жінці?

— Не питай! Згоріла їй навіть кухарська книжка.

ПРИЄДНАЙТЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО У. Н. СОЮЗА

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З МОГО ПОБУТУ В РІДНІМ КРАЮ.

Нас виїхали до рідного краю дві сестри, щоби було товариство та більш безпечно в дорозі. Я виїхала по 26-літнім побуті в Америці, а сестра по 23-літнім. Обидві рішили ми ще раз побачити рідні сторони, відвідати 75-літнього старенького батька та брата і рідню. Та взагалі були цікаві побачити наш край і теперішні порядки під Польщею.

Їзда кораблем.

Подорож з Ню Йорку до Гдині кораблем „Пуласкі" тревала 11 днів. Досить надоїло їхати. Здавалося, що корабель помало іде, як та стара корова на пасовиську. І не дивниця, бо корабель старий, вже своє відїздив. Польща відновила фарбу, але це нічого не значить. Тарабанить, як той старий горнець. Та служба на кораблі була добра, послушна і досить ввічлива. Думаю, що мають німецьку дисципліну. Я завважила, що та ціла польська маринарка складається з Німців, Українців з Великої України та з польських Німців. Це можна було пізнати з розмови з ними. Казали, що Польща ще не має своїх капітанів, бо забідна. Харчі були несогірші. Кухар був Росіянин, а продукти американські.

На кораблі запізналися ми з Українцями з ріжних сторін Америки, з Дітройту, Шікага, а найбільше було з Ню Йорку. Було пару Українців з Великої України. Їхали побачити большевицький рай і переконатися, як там нашому народові живеться.

На розмовах минав день за днем. Всі нетерпеливо ждали приїзду корабля до польського порту Гдині. Як ми до неї дождалися, всі вибігли на поклад. Навіть ті, що за цілу подорож з ліжка не вставали, бо хорували. Нам зі сестрою нічого не бракувало цілу дорогу океаном.

В порті.

Накінець прибули ми до порту. Сходимо з корабля вниз по сходах і переходимо до деревяного будинку, який має мати назву імміграційного дому. Тут ожидали своїх куфрів. Дуже нам далося в знаки оте ждання. Здавалося нам, що все йде дуже помало. Можливо, що це тому, що ми в Америці привикли до скорости. Як прийшла черга на нас, ми відчинили куфри, а один з ревізорів перекинув нам усе горі кореном і запитав, чи ми веземо ті річи на продаж. Відповіли, що для свого ужитку. Другий знайшов пуделко з американськими перлами і ними дуже зацікавився. Ми сказали, що це веземо на дарунки для рідні. Він не вірив і казав, що на продаж і що мусить наложити на це мито. Та ми сказали, що це старі перли і тоді він лишив нас у спокою. Зате третій ревізор взяв навіть накупки і казав платити від тягару, хоч ми оплатили перевіз аж до останньої стації. Зокрема казали заплатити за валізки, які ми несли в руках.

Залізнича стація є віддалена яких три американські милі від стації і ми наняли одно зі старих авт, які там стояли, і відїхали на двірець. Там взяли поспішний поїзд на Краків, щоби чимскорше доїхати до дому.

У вагоні.

Поїзд, так нам здавалося, їхав так поволи, що кіньми можнаб скорше доїхати. Потяг був переповнений. Не можна було перейти з одного відділу до другого. Не було де сісти. Подорожні нарікали, що заплатили за їзду і терплять невигоду. Я спитала урядовця, чому патяг так завалений людьми як якою худобою. Він відповів, що тепер брак поїздів, а люди їдуть на літнища, тому переповнення. Та на розмовах час минав скоро й ми не зчулися, як серед темної ночі почули голос кондуктора, котрий закричав „Підгайце". Отсе були наші Підгайці. Ми зійшли з потягу, а була друга година попівночі. Ніч була темна й нас перевіяло морозом, хоч на дворі було тепло. Нараз серед темряви підходить до нас якийсь чоловік і зачинає з нами по польськи розмову. Каже, що має добрі коні й нас підвезе. Ми пізнали, що це Жид. Пізніше вже зачав говорити з нами по українськи. Ми спитали його, де є залізничий двірець. Він показав нам місце між деревами, звідки блимало світло як з каганця. Ми зайшли тамтуди і побачили одного чоловіка, що дрімав. Це був сторож. Він сказав, що ми можемо там переждати до рана, але лямпа вигасає і буде темно. Ми хотіли купити нафти, але він сказав, що ніде її не дістане, бо місто далеко. Не було іншої ради як підождати в темноті до рана. Ми себе потішали, що вже і так дніє.

Рано зявився знову той самий візник, з яким ми лякалися в ночі їхати. Тепер згодилися з ним за фірманку за 20 злотих.

В старостві.

Ми знали, що мусимо зголоситися в старостві. А що це три милі від села, то щоби даром не мучитися, рішили тепер усе полагодити. Прийшли до староства і нас відвели до останнього офісу, де сидів якийсь чоловік, котрий попросив нас сідати. Переглянув наші пашпорти і зачав списувати, а чого не розумів по англійськи, то ми йому виговкували. Як усе переписав, сказав, що ми мусимо відфотографуватися і принести йому наші знимки, які мають залишитися в старостві. Ми пішли по знимки. Те все забрало нам кілька годин часу. Принесли знимки і відібрали пашпорти. Заплатили, скільки належиться за роботу. Відповів, що нічого. Ми подякували і відійшли.

З Підгаєць до рідного села.

Дорога з Підгаєць до нашого села, Вишнівчика, була дуже погана. Повно болота й ям. Місцями була шутрована, але ще гірше, бо підкидало вгору так, що треба було руками добре триматися повозки, щоби не вилетіти. По дорозі бачили ми гарні збіжа, одні в копах, а другі ще на пні. Аж повилягало. Видно, що урожай добрий. При дорозі побачили ми могилу. Візник зупинив коні і сказав, що це могила наших братів, що побиті ворогом були скинені на купу і пригорнені землею. І так тут спочивають. Аж серце розриває, коли над тим глибше подумати. Скільки то того молодого квіту тут згинуло! Серед мовчанки і в глибоких думках опинилися ми в селі Котузові, що віддалене від Вишнівчика всього пів милі. Бувало ходили ми до того села на празник. А найбільше до олійні, бо один господар бив добрий олій, ліпший як у нашім селі.

Виїхали за село й побачили великий лан достигаючого маку. Питаємо візника, на що панови стільки маку? Каже, що тепер сіють дуже багато маку, беруть за нього добрі гроші, бо з нього виробляють трійливий ґаз на війну. Ми зговорилися про те, що то придумують для нової війни і не стямилися, як переїхали котузівську границю і побачили вишневецькі поля. Зараз таки пригадали ми собі, як то ми були малими підростками і гнали пасти товар тими дорогами і на ті поля. А тепер вернулися до них з далекого світа, щоби ще раз їх побачити, а з ними і ту нашу рідну землю, зрошену кровю і потом наших братів. За горою побачили церковну баню. Така сама, як ми її лишили. Аж серце зачало тремтіти, як ми під'їздили до села, де зачинаються двірські будинки. Видно, що старий двір спалено, бо стояли нові будинки. Переїздимо попри цвинтар. Серце закипіло кровю. Сльози почали тиснутись до очей, коли при дорозі побачили памятник на могилі нашої Найдорожчої Мамуньці. Оставили ми її живою, а тепер приїхали поплакати на її могилі. Отерли сльози, щоби не прийти до хати з заплаканими очима, і поїхали далі. Візок гуркотить, а люди виходять з хат і нас поздоровляють. Чуємо, як говорять до себе, що з Америки приїхали.

У рідній хаті.

Вїздимо на подвіря і в тім моменті побачили старенького Тата. Входимо разом до хати. І плач і радість. Годі описати. Старенький Батько вкляк на коліна і дякує Богу, що ще діждався нас востаннє побачити. Приїхав брат з поля і тішиться то плаче. Ми його лишили малим школярем, а тепер він жонатий мужчина. Колиб не бачили його на знимках, то ніколи не пізналиб.

Оте все, що діялося, то так якби яка трагедія. Як воно минуло, то ми пішли до другої кімнати, щоби трохи прийти до себе по тім зворушенню.

На другий день рано, як ми збудилися, сонце вже заглянуло до вікна. Сонце світить, повітря чисте, легкий воздух, запах дерев і квітів як у гаю. Тихо, лиш пташки співають, а соловейко їм вторує. Витьохкує аж попід небеса. Здається, що так тут гарно на тій своїй землі! Довкруги все своя родина. Куди вийдеш — все знакоме. І старші і молодші. Але багато вже нема між живими. Такі думки насуваються і перебивають одна другу. І все тут добре. Та нам ніяк тут лишитися. Там далеко мужі наші ждуть на нас. Там чекають на нас діти, котрих вітчина є там, де вони родились.

Так роздумуємо, а брат відчиняє двері й каже, що люди прийшли зі сусідніх сіл і зі свого й хочуть дещо поговорити і спитати за своїх рідних і знакомих.

На балачках і відвідинах сходив нам час дуже скоро. Минали дні за днями. Ми теж хотіли про все довідатися, як наші господарять, що думають, до чого прямують. Ми пізнали горстку дуже свідомих Українців, що готові дійсно покласти життя за свій нарід і за свої права. Це найбільше з молоді й то з тої завзятої, що висиділася по польських тюрмах. Хоч натерпілася, але погляди своїх не змінила. Хоч польська влада заборонила ставити дім читальні „Просвіти" і зведений будинок згнив, наші не піддались. Виманяли собі приміщення і там обмінюються думками і організуються.

Приглядаючись їх роботі й завзяттю, можна сміло твердити, що ніякі „пацифікації" й переслідування нашого народу, особливо молоді, не зломлять. Наш нарід оживає. І в селі знають про український рух по світі. Знають, що ми робимо в Америці для української справи, знають про наш Український Народний Союз і про те добро, яке він робить для української справи, і про ті жертви, які ідуть з Америки на допомогу рідному краєви.

Була слота, але час минав приємно.

Відвідини.

Одного дня попросили ми брата, щоби відвіз нас до Бучача на залізницю. Хотіли поїхати відвідати нашого свояка, декана о. Дурделу, пароха в Хотимирові. Переїжджали ми через ріжні села й не могли налюбуватися їх красі й прекрасній українській ноші наших селян. Все українське, тільки написи польські. Так приїхали ми до Товмача, а звідтам стійкою до Хотимирова. Їхалося з дощем три милі, але дорога була ліпша ніж у наших сторонах.

Як прибули до родини, привиталися, розцілувалися і засіли до спільної вечері. А потім пішов розговір про родинні справи, а закінчився на політиці. Пізно полягали спати і заснули мертвим сном. Аж рано збудив дзвін, що дзвонив на Службу Божу. І ми пішли стежкою через город до церкви. Що за величавий будинок! Три бані на переді, а три на заді, а одна величезна по середині. Та остання ще не викінчена, бо нема під теперішню пору грошей.

Село невеличке, але люди просвічені. Мають свій Народний Дім і кооперативу. Дуже ними займається молодіж, за що їй варта подякувати. Дуже нам подобалося в тім селі, де ми перебули цілий тиждень. А потім подякували за гостину і вернулись до рідного села, бо треба було ще й інших відвідати.

Відвідали ми теж відпустове місце Зарваницю і під лісом каплицю, котра там стоїть від віків, якої навіть війна не знищила й вона стоїть в цілости. Пішли на цвинтар відвідати могили наших рідних, а між ними нашу Найдорожчу Мамусю, що спочиває там іще від 1917 року. Тепер ми мусіли з нею розпрощатися на віки і відійти. Серце заболіло, а очі заплакали. Бо приходилося знову вертатись і покидати старенького Батька й від того відійти на віки. Прийшов час як вмерти, так і нам відіжджати. Ми дали на Службу за померших і повідомили про це рідню і зготовили спільний обід, де сказали прощальне слово і закінчили його відспіванням нашого українського національного гимну.

Потім відїхали до Львова, де відвідали свого свояка, д-ра Евгена Дурделу. Він нами дуже врадувався і обвозив нас своїм автомобілем по Львові й по всіх наших інституціях. Ми бачили Дім Інвалідів, були в Рідній Школі, відвідали Національний Музей. Були теж на могилі Івана Франка й Ольги Басарабової. А далі на могилі Українських Стрільців, що погибли під Львовом. Дуже то болюче враження глядіти на ті наші лани, вкриті гробами наших молодих борців-героїв. Лежать по два-три в одним гробі. На одних є імена, а на деяких видніє тільки напис „Незнаний". І скільки то є тих „Незнаних"! Скільки сліз пролляли по них батьки і матері!

Три дні злетіли нам у Львові як три години. Довше не можна було залишатись, бо відпливав корабель. Треба було вертатись до своїх найдорожчих, яких оставили в Америці.

Вернулись. Але спомин з того, що бачили на рідній землі й що там відчули, залишиться в нашій памяти і в нашім серці до кінця нашого життя.

Антоніна Семенків,
членкиня 337 від. У. Н. Союза в Балтімор, Мд.

ВІДОЗВА

Дорогі Родимці! Ми, нижче підписані члени Виділу тов. читальні Просвіти в Турівці, повідомляємо отсим всіх Вп. жертводавців, що дім читальні Просвіти в Турівці, на котрий Ви складали свої щедрі жертви, зістав в минулім році цілковито викінчений, а на цей 1934 рік мусимо цей дім посвятити і з тої нагоди ми рішили, щоби це свято посвячення урочисто відсвяткувати при співучасти всіх товариств з околичних сіл.

Свято получене зі значними коштами, тому просимо Вас, Дорогі Братя і Сестри, перевести межи собою дрібну збірку на це свято й переслати на адресу підписаних.

Турівка, дня 15 березня 1934 р.
За Виділ тов. читальні Просвіта:
Іван Бабій, голова;
Семен Корейко, секр.

Співак (що співає до радія): — Боюся, що мій голос не був нині надзвичайний.

Заповідач: — То нічого. Я вас додатково представив, як імітатора звірячих голосів.

ПРОТОКОЛ

З річного засідання головного уряду Українського Народного Союза, яке відбулося в днях 19 до 24 лютого 1934 року в домі У. Н. Союза під ч. 81—83 Гренд Стріт, Джерзи Сіти, Н. Дж.

(25)

ДРУГИЙ ДЕНЬ РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ.

Звіт відповідального редактора „Свободи", д-ра Л. Мишуги.

Передаючи нам це видавництво, поставлено редакцію перед завданням, якого прямо неможливо було виконати, коли думати про такий часопис англійською мовою, за який не треба би було соромитися, який можна би було дитині показати вчителеви в гай скул, чи занести до якоїсь американської ґазети, чи дати для використання якомусь освіченому чужинцеви. Бож і про українські справи в Америці й у краю та про наші недостачі треба писати так, щоби мати на увазі, що це є писане англійською мовою, що це пишуть тут роджені діти, що це погляди Американців українського роду.

У фейлетонах, статтях чи нарисах з історії української штуки старалися ми подавати те, чого наша молодь не мала нагоди досі почути, або як чула, то чула недокладно й недоладно. Ми намагаємося подати нашій молоді в якнайкоротшім часі повне мінімум знання з українознавства, з гарної літератури, штуки, історії й політики, щоби вона набрала щодо цього хоч примітивного, але однообразного знання.

Одначе та праця не може бути теж ведена далі тими засобами, які нам на це призначені. Я перебрав на себе обовязок пробувати вивязатися з того, що на мене наложено. Тільки з почуття відповідальности за добро нашої організації і її престіж згодилися ми в редакції тягнути редакційне ярмо. Бож це є гірше ярма, коли кажеться редагувати двом людям щоденник, який має бути речником найбільшої в Америці народньої установи, коли тим людям треба повести ще спеціяльну ювилейну кампанію за приєднування членів, коли їм треба ще думати про ювилейні брошури чи книжки і крім того вивязуватися з такої спроби, як видавання тижневика для молоді англійською мовою, себто зі спроби, за яку ще не взявся в Америці ніякий другий чужинецький нарід у такий спосіб, як ми до цього підходимо.

Ви, шановні головні урядники й урядниці, є саме на те, щоби це вирішити. Не можна їхати нам на віча, збори, ювилеї (хочби тільки Союзові) і лишати редакцію на одну буквально людину, бо й та може нагло заслабнути, і що тоді? На тій роботі, яку ми тут досі вели, ми витратилися цілковито фізично й матеріяльно. Кожда наша поїздка, кожда пертрактація з чужими і своїми, кожда конференція, а їх повно, забирає нам кожду вільну хвилину і витискає останній приватний гріш. І тому мусимо з тим зробити якийсь кінець. Хочемо вважати У. Н. Союз за народню репрезентативну організацію, хочемо далі їздити до Вашингтону і переговорювати з ріжними чинниками, себто робити якусь політику, хочемо далі політичнощось будувати, значиться підшукувати якихсь чужих впливових людей і з ними навязувати контакт, — то зрозуміло, що попри всю добру волю, запал і ідею, до того всього треба грошей. Ті гроші треба дістати в чесний спосіб, або треба їх вкрасти, чи добути ошуканчим способом, або, як у нашім випадку, заявити чесно, що та робота, яку ми досі вели, не може бути далі ведена зі скороченим персоналом і зменшуванням заплати за чесну і вірну службу. І мусите, шановні урядники й урядниці, рішити і таку справу, чи має редактор „Свободи", яка у 90% живе ще старим краєм і ідеалами України, редагувати цей часопис довгими літами з памяти, книжки і ґазет, чи може має виїхати обовязково, з припорученням і потреби організації нашої, до краю і там набрати нових вражінь і зорієтуватися на місці в положенню краю та обговорити з провідниками українськими все те, про що не пишеться в українських ґазетах, видаваних під окупантами, про що не ведеться навіть ніякого листування, про що навіть тут не оголошується звітів, а що треба знати, бо назрівають важкі часи в міжнародній політиці, і то такі, в які ми будемо втягнені навіть титулом того, що ми є американськими Українцями. Це часи передвоєнного напруження, де нам треба бути дуже обережними в українській політиці в Америці, бо кождий необережний крок може відбитися на цілім життю нашої іміграції і, річ ясна, на нашій організації.

Це є наш обовязок вам, головна управо, звернути на це увагу, щоби потім ніхто нам не закинув, що ми того не підносили.

На закінчення стверджую з приємністю, що поза тими всіми перешкодами, які нам приходилось поборювати, в редакції, де працюють п. Ревюк, п. Шумейко, п. Стеткевич і я, була повна й цілковита згода. Між нами і завідателем „Свободи", п. Мацієвським, та шановною екзекутивою була теж повна згода. І була згода з нашими читачами і Союзовцями, а думаю, що й з 99% членів головного уряду. Вірю, що ви нас і тепер зрозумієте і, висказуючи свої критичні замітки щодо нашої праці й наших завваг, матимете на увазі тесаме що й ми: добро нашої організації, її престіж, а разом з тим і добро української справи в Америці й у старім краю.

Тому 40 років заповіла „Свобода" в числі з 12 грудня 1894 року, що від того дня вона буде вірним речником ідеї незалежности України в Европі й буде непідкупленим провідником, який вказуватиме шлях до волі і визволення українського народу. Вона заповіла, що викриватиме всіх фальшивників правдивої української ідеї, всіх, що служать чужим інтересам. Заповіла, що стане апостолом народньої волі й дбатиме, щоб і ми тут в Америці постоїли за українську честь та щоби ми і звідси давали поміч нашим братам у Рідній Краю у їх змаганнях до ліпшої долі й до визволення. Я можу з чистою совістю заявити, що „Свобода" й у У. Н. Союз та його членство той головний моральний і патріотичний обовязок супроти Рідного Краю і його визволення виконували і в останніх часах з тою самою вірою, з якою виконували її перші наші піонери зперед 40 років, коли працювали в переконанню, що їх праця це ніщо інше, а допомога здійсненню нашого національного ідеалу: визволення нашої України.

(Далі буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Що дїється по наших селах?

Товариство „Любов", яке складається з односельчан з Гниловід, підгаєцького повіту, взяло собі за ціль збудування У. Н. Дому в рідному селі. Ціль осягнено і село має гарну „Рідну Хату". Біля цеї хати за короткий час розвинулася гарно просвітньо-народня робота. Молодіж спровадила собі дириґента з рогатинського повіту, який учив співу народнього і церковного. Дано концерт в честь Тараса Шевченка. По дириґенті перебирає керму хору один із здібніших хлопців, Стефан Бусько. Він всіми засобами старається піднести в рідному селі українське мистецтво, про яке старші люди мають мале поняття. І коли тій молодіжи вже вдалося відіграти кілька представлень, концерт, зробили величаве свято, на якім були усі околичні села, то старші люди почали дивуватися, звідки у молодих набралося стільки знання.

Та просвітньо-народня робота дуже коле місцевих, польських та мазурських „патріотів" з професором-інвалідом, підсудчиком, на чолі. Вони то постаралися взяти під свою опіку передовіших хлопців з тов. читальні „Просвіти".

Всім нам відомо з листів і преси, що в Галичині продовжується тиха „пацифікація" українського населення. Бо така голосна, як була 1930 року, не добра для Польщі через погану заграничну опінію, а тиха „пацифікація" краща. Вде жовтня 1933 року заведено в Галичині цивільне поготівля. Кожде село дає на ніч 40 і більше вартівників, які стережуть усі кінцеві дороги села, мости, громадський будинок і школу. Рівночасно кождої ночі стоїть підвода для негайної переїздки в потрібні місця.

Отже дня 18-го листопада м. р. сталася у нашому селі така новина. Варта була біля школи і хтось звідтам виніс образ Пілсудського і мапу та кинув до ріки. На доказ вчинку, отворено в школі маленьке вікно, через яке неможливо було тих річей винести. Зараз повідомлено жандармерію, яка підготовилася і 22-го листопада приїхала з критими детективами переслухати усіх хористів з тов. читальні „Просвіта". Потім за арештовано передовіших 4-рох хлопців, а саме двох братів Стефана і Кирила Буська, Гринька Староушника і Стефана Модного. Арештованих зараз пооковано і посеправано. Рідні не дозволено говорити з ними, ані поживу подавати. Другого дня забрали їх до жандармської станції. За ними і туди пішла рідня просити про їхнє звільнення. Та жандарми сказали їм так: Як буде ваша Україна, то ви будете рядити, а тепер є Польща, то ми рядимо, як хочемо. Третього дня голодних і померзлих хлопців доставлено до повітової підгаєцької тюрми.

Про ці болючі відомости рідня писала до Америки, де на зборах тов. „Любов" взято цю справу під увагу. Потім рішено не лишити наших братів без помочи, а постаратися хоч маленьку жертву їм дати. Однак через кризу наше тов. „Любов" не вдашьтовувало підприємств і в касі нема потрібних грошей. Отже врадили зробити кілька лист і піти за збіркою. На ту ціль зложили: по $1: С. Кашубінський, Л. Кіт, С. Вага, С. Бендерський, І. Кальваровський, Л. Гева і М. Ліщинецький; по 50 цнт.: І. Староушний, А. Бочан, А. Бусько; Е. Ястріб 40 цнт.; по 25 цнт.: І. Цимбрила, В. Прибитень, І. Коринюк, К. Ткач, В. Сеньків, Д. Іванчук; С. Пастух 10 цнт.

Фултон, Н. Й.: А. Бусько, 90 цнт.; по 50 цнт.: М. Гринчук, Д. Олінський, М. Мельничук, І. Романів, М. Бунда, Д. Надворняк; І. Солтис 35 цнт.; по 25 цнт.: В. Зарічний, І. Каменюк, Анна Бугай, А. Іваницький, М. Черняк, І. Оленич, І. Зарічний. Всїх разом зібрано $16.40, які вислано в призначене місце.

За уряд:
С. Кашубінський, предс.;
О. Бусько, секретар;
Л. Кіт, касієр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

В неділю, дня 15. квітня 1934 помер у шпиталі на запалення легенів **Дмитро Мадараш**, член Тов. Подільська Січ, відділ 8 У. Н. Союза в Йонкерс, Н. Й. Похорон відбудеться в середу, 18. квітня, в годині 9-тій рано з дому жалоби 2 Проспект вулиця до української гр.-кат. церкви св. Арх. Михаїла.

Небіщик походив зі села Одрехова, пов. Сянік. Полишив жінку і двоє дітей. Вічна Йому память.

В. Мандзій, секретар
8. від. У. Н. Союза.

Дня 3. квітня ц. р. помер у Филаделфії звісний громадянин і член Бр. св. Георгія, від. 239 У. Н. Союза — брат Володимир Сеґінь. Покійний уродився 9. березня 1887 р. у селі Грозьове, самбірського повіту.

Здавалось би — річ звичайна, чоловік жиє, а прийде час, треба прощатися з рідними... Всі знали Покійного як друга, члена організації та народнього робітника.

Та не всі знали його як батька родини. Покійний залишив вдовою жінку Параню і четверо дітей. Для жінки — як поміч в її стараннях за дітей покійний залишив Союзове обезпечення. Як покійний старався за дітей, найкраще посвідчить факт, що найстарший син, покінчивши гай скул, поступив до корпусу моряків, донька кінчить гайскул, а наймолодший, трилітній син остається ще під опікою матері. Бажання покійного було дати дітям освіту, щоб вони потім стали гордощами нашої іміграції.

І це бажання покійного хай остається дороговказом дітям, щоби вони стали розумними і чесними членами великої української нації. Земля Йому пером.

В. Г.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На боєву акцію й голодуючих.

Заходом Українського Червоного Хреста в Ню Йорку запецдерували того року пані Бучко, Мельник і Зіма $63. Цю суму розділено на бажання жертводавців як слідує: $31 на Український Червоний Хрест в Ню Йорку, $22 на боєву акцію, а $10 на голодуючих до Українського Червоного Хреста в Бельгії.

Суму $32 переслано через Обєднання на призначену ціль.

Жертви зложили слідуючі громадяни: д-р Іван Смит $5; Стефан Ковбаснюк $3; по $2: д-р Ю. Андрейко, Ірина Бучко, Микитович, Городецька, Гук, Семчук, Кулинич, Клявець, Сербинський, Ригель, Кузик, Гладун; по $1: д-р Білик, Кіршнер, А. Пасічник, Н. Н., 118 Ст. Маркс Пл., Гураль, П. Задорецький, Семусь, Макогін, Ткачук, Лазута, Вінтоняк, Корнат, С. Жуковська, Марія Скубова, Юлія Ярема, Дроботій, Головчак, Бодневська, Сурмач, Барановська, Кунашевська, М. Жаромська, Курчій, Гуляґроцький; по 50 цнт.: „Ґаліщен Базар", о. Чечила, о. Купчинський, Ляхович, Приймак, Вінтоняк, Красновська, Щеровська, Кравчук; по 25 цнт.: Я. Тарас, Артус, М. Шегрин, Босий, П. Василишин, Лящецький, Гамкало, в Укр. Дем. Клюбі дрібними жертвами 75 цнт.

Управа Українського Червоного Хреста в Ню Йорку.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На Край.

Жертви на Рідну Школу і на „Просвіту" зложили: І. Боєстанечів $2.15; по $1: І. Шеґда, Анастасія Лисик, І. Чучман, М. Сивуляк, І. Савчин, В. Кушляк, М. Пальмар; І. Котольмах 75 цнт.; по 50 цнт.: Ю. Красій, Ф. Демян, В. Болокур, М. Насевич, А. Срибуда, М. Сеник, П. Семків, М. Снітинський, М. Клапко, М. Білий; по 25 цнт.: І. Чопик, М. Семен, Й. Наваковський, А. Борак, В. Карналь.

Коляка з Кліфтон Гайтс:

По $1: Г. Муха, І. Шульц, М. Дідусь, Т. Фідусь, В. Конюка, К. Лукамив, І. Фідірко; по 50 цнт.: М. Андрушко, І. Ценкий, І. Швець, В. Перчак; Е. Стахневич 40 цнт.; по 25 цнт.: В. Дикий; В. Петрик.

За комітет:
М. Шеґда, А. Котольмах, М. Котольмах, І. Шеґда.

Учитель: — А де знаходимо слонів?

—Чи ти ще памятаєш, що ти винен мені двіста пятьдесять долярів?

—Алеж самособою. До самої смерти не забуду того.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

Проситься відділових секретарів присилати повідомлення про всякі збори принайменше один тиждень перед зборами.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Бр. св. О. Николая, від. 5, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів і членкиць, що місячні збори, після ухвали з минувших зборів перенесено з суботи, 21 квітня, на четвер, 19 квітня, в годині 7.30 ввечір, в галі Чеського Народного Дому, 29-19 — 24 Евеню. Відділовий уряд взиває всіх членів і членкиць обовязково прибути на ці збори, бо є важні справи, які відносяться до кождого члена. Контр. комісія здасть звіт за перший квартал. Члени, котрі хотять перепишатись до нового роду обезпечення, нехай принесуть на збори свої старі грамоти. Нових кандидатів на членів проситься прийти на збори. Пригадується довгуючим, щоб вирівнали свої залеглости. — І. [illegible], предс.; С. Кривень, кас.; П. Барнич, секр.

БАЯОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 281, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться 20 [illegible] в годині 8-мій ввечір, в У. Н. Домі [illegible] Вест 19 вул. Проситься всіх членів прибути на означений час, бо маємо багато справ до полагодження. Довгуючі члени повинні прийти і вирівнати свої вкладки. Члени, котрі ще не виміняли своїх старих грамот, нехай принесуть їх на ці збори, бо чим скорше змінять, то ліпше для них. — Ів. Довгань, предс.; Ів. Ко[illegible], [illegible]; Л. Бачинський, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що слідуючі збори відбудуться 22 квітня, зараз по Сл. Божій, в [illegible] ковній при Оклей і Райс вул. Обовязком є усіх членів прибути на цей мітинг, бо є дуже важні справи до вирішення. Кождий член мусить купити тікет на [illegible] У. Н. Союза, котрий відбудеться 20 [illegible] Контроля здасть звіт за три місяці. Членів, котрі ще не змінили своїх грамот, просимо принести старі грамоти з собою на мітинг до виміни. Не забувайте своєму обовязку в ювилейнім році привести нових членів на мітинг. — Іван Дацьків, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 250, повідомляє своїх членів, що місячний мітинг відбудеться в неділю, 22 квітня, в годині 2-гій пополудни, в галі парафіяльній, 4950 Савт Павліна вул. Проситься всіх членів прибути на цей мітинг, бо є дуже важна справа до полагодження. Всі члени мають взяти участь в ювилейнім концерті 20 травня, в Шопін шкільні Галі на Райс і Кемпбел вул. Тікети для старших по 35 ц., а для дітей по 10 ц. можна набути у фінансового секретаря Олекси Олешко. Котрий член не візьме участи в ювилейнім святі У. Н. Союза, то буде караний згідно з ухвалою на мітингу. — Андрій Фоца, рек. секр.

КЕМПБЕЛ, О. Тов. Сокіл, від. 218, повідомляє, що звичайний мітинг відбудеться в неділю, 22 квітня, в годині 2-ій пополудни, в галі У. Н. Дому, 165 Гордон Ев. Проситься членів громадно прибути, бо маємо важні справи до полагодження. Будемо приймати нових членів до У. Н. Союза, щоби гідно розпочати свято 40-літнього ювилею У. Н. Союза. — М. Ста[illegible]ра, предс.; Д. Стецьків, секр.

КАНТОН, О. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 115, повідомляє всіх своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 22 квітня, в годині 1-ій пополудни, в домі під ч. 21[illegible] —13. вул. Н. Е. Проситься членів явитися на означений час. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости. — Антін Бандрівський, предс.; Антін Клюс, кас.; Катерина Дрозда, секр.

ТАРЗАН І ЛЮДОЇДИ. (88)

Тарзан і Комодофльоренсаль тепер шукали дороги, що вела до нижчих поверхів бані, стараючися при тому пропасти серед юрби прохожих, щоби в цей спосіб не датися пізнати. Як дійшли до першого поверха, дорогу їм заступила розярена юрба, що зібралася на перехрестю коридорів.

З гущі юрби добувся нарешті один чоловік і пояснив тим, котрі стояли дальше, що юрба зібралася, щоб оглянути тіла двох рабів, котрі пробували втікати й згинули. „Вони були замкнені в одній з рабських кімнат Зоантроґага на найвищому поверсі", сказав він, вимахуючи руками горячково.

Ще інший свідок говорив, хапаючи повітря: „Їх драбина зірвалася й оба раби впали на дах престольної кімнати. Їх несуть тепер, щоби їх кинути звірам". Тарзан і Комодофльоренсаль вирвалися з юрби й пішли далі коридором рабів просто перед себе.

Цим коридором несли тіла двох сторожів, що впали їх жертвою попередньої ночи. „Що це значить, що люди кажуть, що їх тіла несуть тепер звірам?" — спитав Тарзан. „В цей спосіб Мінувіяни позбуваються трупів рабів", пояснив князь.